

Täysistunto

Tiistai 25.9.2018 klo 14.00—17.09

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 145/2018 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja sivistysvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Mikäli puhujalistaa ei ehditä annettussa ajassa käydä loppuun, asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tämän päivän istunnossa muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Jos keskustelu asiasta puolestaan päättyy ennen sille varatun määrärajan päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan eliikka 6. asiakohtaan.

Keskustelu

16.10 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on hyvin mieluisa tehtävä saada esitellä uusi laki. Siinä ehdotetaan säädettäväksi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta uusi laki, jossa on säädökset korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämisestä, tuottamisesta ja rahoituksesta. Tämän esityksen tavoitteena on turvata korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palvelut valtakunnallisesti, parantaa palveluiden laatua ja saatavuutta. Avainsanana on opiskelijoiden välinen yhdenvertaisuus korkeakoulujärjestelmässämme.

Opiskeluterveydenhuollossa kiinnitetään huomiota erityisesti opiskelukykyn vaikuttaviin tekijöihin, erityisesti nuorten aikuisten elämäntilanteeseen liittyviin erityiskysymyksiin mutta myös opiskeluihin liittyen voimavaroihin, terveyteen, opiskelutaitoihin, opiskeluympäristöön ja -yhteisöön.

Opiskeluterveydenhuollon erityisluonteen vuoksi on tärkeää, että korkeakouluopiskelijoiden palvelut toteutetaan terveydenhuollon osalta valtakunnallisesti yhdenmukaisesti. Palvelujen laatu turvataan sillä, että henkilökunta näissä tehtävissä on erikoistunut nimenomaan opiskelijoiden elämäntilanteeseen ja terveyteen liittyviin aiheisiin.

Tällä esityksellä ja näillä periaatteilla luodaan yhdenvertaiset palvelut kaikille korkeakouluopiskelijoille ja kavennetaan hyvinvointi- ja terveyseroja ennen kaikkea nyt yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden kesken, voidaan kai yhdessä todeta, jo vuosien valmistelun, asiaan liittyneen poliittisen keskustelun ja laajan edunvalvonnan hyvän yhteistyön seurauksena. Tässä yhteydessä haluan lausua erityisen lämpimät kiitokset suo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2018 vp

malaiselle opiskelijajärjestökentälle ja YTHS:n säätiöpohjaiselle toiminnalle ja sen luottamushenkilöille siitä arvokkaasta yhteistyöstä ja tämän asian aktiivisesta esillä pitämisestä, joka varmasti osaltaan oli vaikuttamassa siihen, että opiskeluterveydenhuollon erityisosaaaminen haluttiin tämän ison sote-uudistuksen kyljessä tunnistaa tietynlaisena erityiskysymyksenä, etenkin kun sen oikeutus erillISRatkaisuna perustuu nyt vihdoinkin opiskelijoiden saattamiseen samalle viivalle korkeakoulutasolla.

Arvoisa puhemies! Korkeakouluopiskelijat voisivat jatkossakin käyttää muiden asukkaiden tavoin maakunnan yleisiä terveyspalveluja. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapaus ja sen lainsäädäntö ei koske opiskeluterveydenhuoltoa, mutta silloin kun opiskelija käyttää maakunnan yleisiä sosiaali- ja terveyspalveluja, valinnanvapautta voi tietysti käyttää samalla tavalla kuin muutkin maakunnan asukkaat.

Tämän muutoksen on tarkoitus toteutua samalla aikataululla kuin muu maakunta—sote-uudistus nyt uutena vuosilukuna vuoden 2021 alusta. Toisen asteen oppilaat lukiossa tai ammatillisessa koulutuksessa saavat opiskeluterveydenhuollon palvelut oman maakuntansa järjestäminä.

Arvoisa puhemies! Ammattikorkeakouluopiskelijat tulisivat YTHS:n tuottaman opiskeluterveydenhuollon piiriin tämän lakiesityksen myötä, kuten aiemmin totesin. Se tarkoittaa käytännössä sitä, että YTHS:n palvelujen piirissä olevien opiskelijoiden määrä yli kaksinkertaistuu. Tämä merkitsee tietysti myös huomattavaa toiminnan laajentamisen tarvetta YTHS:n näkökulmasta, muun muassa toimitiloja ja henkilöstöä tarvitaan tietysti lisää. Toiminta laajenee nyt myös maantieteellisesti paikkakunnille, missä se ei toistaiseksi ole ollut, ja tätä varten kaikkineen toiminnan laajentumiseen on valtion talousarviossa varattu määrärahaa.

Opiskeluterveydenhuollon palvelujen sisältö määriteltäisiin edelleenkin terveydenhuoltolaissa, ja se olisi sama kaikille opiskelijoille. Tämä lainsäädäntö säätää nyt ikään kuin järjestelmästä, ei niinkään palvelujen sisällöstä. Opiskeluterveydenhuoltoon sisältyy oppilaitoksen opiskeluympäristön terveellisuuden, turvallisuuden ja koko opiskeluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja seuranta, ei siis vain yksilötason vaan myös suomalaisen opiskelijayhteisön huomioiminen.

Opiskeluterveydenhuolto sisältää jatkossakin jokaisen opiskelijan kannalta perusterveydenhuollon terveyden ja sairaanhoidon palvelut. Lisäksi siihen kuuluu opiskelijan erityisen tuen tai tutkimuksen tarpeen varhainen tunnistaminen, tarvittaessa jatkotutkimuksiin tai jatkohoitoon ohjaaminen sekä psykoterapiaan ohjaamisen edellyttämä hoito ja lausunto. Erityisesti painotan YTHS-erillISRatkaisun merkitystä ja toisaalta sen laajentamisen merkitystä mielenterveyskysymyksissä, jotka selvästi korostuvat — paikoin huolestuttavallakin tavalla — nimenomaan opiskelijaväestön keskuudessa.

Arvoisa puhemies! Järjestelmätason huomio vielä tämän lainsäädännön sisältä. Esityksen mukaan Kansaneläkelaitos vastaisi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämisestä valtakunnallisesti, ei siis tulevat maakunnat vaan Kela. Se olisi uusi tehtävä Kelalle, joka järjestämisvastuullisena tahona huolehtisi korkeakouluopiskelijoiden palveluiden riittävästä saatavuudesta ja saavutettavuudesta valtakunnallisesti. Lisäksi Kelan tehtäväksi jää seurata ja arvioida palvelun laatua, vaikuttavuutta, kustannuksia, tuottavuutta ja myös taloudellisuutta.

YTHS toimisi puolestaan opiskelijoiden terveydenhuollon palveluiden valtakunnallisena tuottajana. YTHS vastaisi palveluiden tuottajana toimivuudesta, resursoinnista, kehittämisestä, ammattihenkilöstön riittävyydestä, osaamisesta, palvelujen saatavuudesta, saavu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2018 vp

tettavuudesta, ammattimaisesta johtamisesta ja omavalvonnasta. Tässäkin siirrymme siis järjestäjä—tuottaja-pohjaiseen sote-rakenteeseen.

Rahoituksen osalta oleellista on todeta, että kustannuksista vastaisivat valtio ja opiskelijat. Valtion osuus olisi 77 prosenttia ja opiskelijoiden 23 prosenttia, ja tämä suhdeluku vastaa nykyistä opiskelijoiden maksuosuutta. Opiskelijoiden rahoitusosuus katettaisiin kaikilta korkeakouluopiskelijoilta perittävällä pakollisella terveydenhoitomaksulla. Se määriteltäisiin vuosittain asetuksella siten, että se vastaisi kustannuksista tuota 23:a prosenttia. Nykyisen arvion mukaan opiskelijan kukkarossa tämä tuntuisi noin 77 eurolla vuodessa vuonna 2021, ja se perittäisiin kahdessa erässä. Oleellista on, että tämän lisäksi opiskelijoilta ei perittäisi käyntimaksuja YTHS:n palveluiden käytöstä.

Valtion rahoitus toimintaan ohjattaisiin valtion talousarvion kautta Kelalle, ja korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävien kustannusten määrä tarkistettaisiin vuosittain valtion talousarvion yhteydessä.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi: Koen, että tällä esityksellä turvataan kaikille korkeakouluopiskelijoille valtakunnallisesti yhtenäisesti järjestetyt ja tuotetut palvelut, ja rinnastamme korkeakoulut yhtä arvokkaiksi myös siltä osin, että kummankin järjestelmän opiskelija on samanlaisten palveluiden ja niiden saatavuuden ja vaikuttavuuden piirissä. Tarjoamme tällä ratkaisulla siis yhdenvertaisuutta. Opiskelijoiden opiskelukykyä tuetaan hallituksen mielestä parhaiten tuottamalla palvelut opiskeluterveydenhuoltoon erikoistuneen järjestelmän ja henkilöstön avulla.

Tämän uudistuksen yhteydessä harva on tullut kritisoimaan nykyistä YTHS:n toimintaa. Päinvastoin, yleinen laaja poliittinen tahto on liittynyt sen toiminnan yhdenvertaisuuteen myös AMK-opiskelijoiden osalta. Uskomme ja arvioimme, että tällä uudistuksella on myönteisiä vaikutuksia erityisesti juuri nyt ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskelukyvyn vahvistamiseen.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Puhujalistaan.

16.18 Pekka Puska kesk: Arvoisa puhemies! Tämä on iloinen asia ja iloinen päivä, kiitokset hallitukselle ja kiitokset ministerille. Vuosien sote-väännön jälkeen YTHS:n asema on nyt turvattu ja myöskin saatu ammattikorkeakoulujen opiskelijat YTHS:n piiriin. Tässä sote-väännön aikanahan on jatkuvasti ollut huolta ja epäilyä siitä, mikä YTHS:n kohtalo tulee olemaan.

YTHS:llähän on pitkä historia. Se on käsittääkseni perustettu jo ennen sotia erityisesti opiskelijoiden keuhkokuvausten järjestämiseksi tuberkuloosin, silloisen kansantaudin, torjunnassa. Kuten ministeri sanoi, yleisesti tunnustetaan, että YTHS on erittäin hyvin toimiva järjestelmä, joka nauttii yliopisto-opiskelijoiden tukea ja jota opiskelijajärjestöt ovat vuosikausia voimakkaasti puolustaneet.

Tämän sote-keskustelun aikaan on hyvä todeta, kuinka YTHS on erittäin kokonaisvaltainen järjestelmä, niin kuin ainakin tuolla USA:ssa puhutaan, health maintenance -järjestelmä, jossa on nykyaikaista terveyskasvatusta, ehkäiseviä palveluja ja toimiva perusterveydenhuolto. YTHS:n piirissä hyödynnetään myös tehokkaasti nykyaikaista digitaalista teknologiaa. YTHS on myös hyvin kustannustehokas järjestelmä, jonka kustannuksiin siis myös opiskelijat osallistuvat. Myös yhteiskunnan kannalta on merkittävää ja tärkeää, että opiskelijoiden hyvinvointiin panostetaan ja että terveydenhuolto on kunnossa. Vielä tätä sote-keskustelua ajatellen voidaan todeta, että YTHS muodostaa itse asiassa monella taval-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2018 vp

la maakunnille esikuvan hyvistä, terveyttä edistävästä perusterveydenhuollon järjestelmästä.

Tässä lakiesityksessä, kuten ministeri totesi, on tietysti myöskin erittäin ilahduttavaa, että vuosien toiveiden jälkeen myös ammattikorkeakoulujen opiskelijat on saatu YTHS:n piiriin. Tämä saattaa kaikki korkeakouluopiskelijat yhtenäisen palvelujärjestelmän piiriin. Näin ollen tämä uudistus ja YTHS:n laajennus eivät tietenkään tapahdu ilman lisähaasteita, ilman taloudellisia lisäkustannuksia, ja on hienoa, että tähän tärkeään uudistukseen on nyt löytynyt tarvittavat varat.

YTHS:n aseman turvaamisessa, kuten ministeri kertoi, on siis päädytty ratkaisuun, että Kela toimii korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palvelujen järjestäjänä, mikä on eräällä tavalla Kelalle uudentyyppinen tehtävä. Sitten, kun ministeri aikanaan vastaa, olisi kiinnostavaa kuulla vielä arvioita siitä, mitä tämä merkitsee Kelan toiminnan kannalta. Varmaan myöskin opiskelijapiireissä halutaan selvyyttä siitä, onko odotettavissa, että opiskelijoiden maksut eivät nykyisestään ainakaan olennaisesti nousisi, ja kiinnostavaa on myöskin se tekniikka, tuleeko opiskelijoiden maksun kerääminen, siis tämä terveydenhoitomaksutapahtuma, niin kuin nykyään ylioppilaskuntien toimesta vai ihan erillisillä maksuilla.

Arvoisa puhemies! Lopuksi on siis toivottavaa ja luulisin, että tämän hyvän uudistuksen käsittely sosiaali- ja terveysvaliokunnassa sujuu joutuisasti ja että laki saadaan esityksen mukaan sitten aikanaan voimaan.

16.22 Kimmo Kivelä sin (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Tämä lakiesitys on jälleen kerran osoitus siitä, että tämä hallitus tekee — aikaisemmat hallitukset ovat puhuneet. Jo silloin, kun ammattikorkeakouluverkostoinstituutio luotiin, esitettiin vaatimuksia, että kaikki korkeakouluopiskelijat pitää saada terveydenhuollon osalta samalle viivalle. Pitkään perusteltiin, että ei tällaisista uudistuksista voida toteuttaa, sillä ammattikorkeakouluopiskelijat harjoittelevat eri paikkakunnilla, ja että käytännön toteuttaminen olisi mahdotonta. On myös viisasta, että on ymmärretty realiteetti, että sosiaali- ja terveysuudistuksen, sote-uudistuksen, aikana YTHS-järjestelmä säilyy, sillä miksi korjata sellaista, mikä ei ole rikki.

Ja edustaja Puskalle: Minä myös muistan opintokirjastani, että siellä oli lopussa vielä ne tuberkuloosirokotukset ja keuhkot. [Puhemies koputtaa] Ne ovat vanhaa jäännöstä. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoiset edustajat, olen tässä nyt alkajaisiksi merkinnyt vastauspuheenvuorot edustajille Kari, Räsänen, Mäkelä, Essayah, Wallinheimo, ja sitten jatketaan, kun siihen asti on päästy.

16.23 Emma Kari vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä silloin täytyy kiittää, kun on kiittämisen paikka, ja tässä on kyllä nyt kiittämisen paikka ministerille. On todella hienoa, että tämä opiskelijoitten terveydenhuollon erilliskysymys on nyt vihdoinkin hoitumassa kuntoon. Tämä on ehdottomasti hyvä uudistus, jota opiskelijaliike on pitkään ajanut ja jota on pitkään toivottu, ja hienoa, että se on vihdoinkin täällä. Tämä lisää korkeakouluopiskelijoitten yhdenvertaisuutta ja huomioi ne matalan kynnyksen palvelut ja niiden tärkeyden, erityisesti tuolla mielenterveyspuolella, jossa ne ovat opiskelijoille tänä päi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2018 vp

vänä todella todella tärkeitä. Ja erityisesti myös kiitos tästä käyntimaksujen poistumisesta, joka madaltaa kynnystä hakeutua hoitoon. Se on opiskelijoille tärkeä asia.

Mutta kuten kaikkiin suuriin uudistuksiin, totta kai tähänkin liittyy huolia, ja yksi asia on ollut tämä terveydenhoitomaksujen takaisinperintä opintotuesta. Opiskelijoilla on huolia siitä, tuleeko tämä lisäämään semmoisia asioita, kuten esimerkiksi maksuhäiriömerkintöjä ja takaisinperintöjä, jotka ovat nuorille Suomessa suuri ongelma. Tähän toivoisin mielelläni kuulevani ministerin näkemyksen.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja seuraavana Räsäsistä Joona Räsänen.

16.25 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä asiassa voi kyllä erittäin mieluusti kiitellä hallitusta hyvästä esityksestä, ja on paikallaan todeta, että vihdoin koittaa se aika — toivon mukaan nyt — kun tämä eriarvoinen tilanne suhteessa opiskeluterveydenhuoltoon ammattikorkeakoulu- ja yliopisto-opiskelijoiden välillä päättyy. Tätä on kyllä odotettu: muistan jo vuodelta 2008, kun olen itse lähtenyt opiskelijatoimintaan mukaan, että ensimmäinen ja keskeisin asia ammattikorkeakouluopiskelijoille oli se, että pystytään parantamaan omien terveydenhuoltopalveluiden laatua ja saatavuutta vastaamaan sitä, mitä yliopisto-opiskelijoilla on. On hieno tilanne, että kaikkien näiden vuosien jälkeen nyt on ainakin näköpiirissä, että tämä tilanne koittaa. Tässä sopii varmaan antaa kiitoksia kaikille, ketkä tämän matkan varrella ovat töitä tämän asian eteen tehneet niin opiskelijaliikkeen puolella kuin muuallakin.

Seuraavaksi varmaan voidaan sitten katsoa myös tämä jäsenyyskriteeriasia. Nyttén kun poistuu se eroavaisuus ammattikorkeakoulu- ja yliopisto-opiskelijoiden jäsenyyskriteerilekin, mikä liittyy siihen, onko pakko kuulua ylioppilaskuntaan [Puhemies koputtaa] vaiko ei, niin ehkä tämäkin voitaisiin nyt sitten ratkaista tulevaisuudessa.

16.26 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuohon äskeiseen puheenvuoroon kyllä sanoisin, että se pakko pitäisi poistaa kaikilta, päinvastoin.

Mutta tämä esitys on hyvä ja kannatettava. On oikein, että ammattikorkeakouluopiskelijat saavat yhdenvertaiset terveydenhuoltomahdollisuudet korkeakouluopiskelijoiden kanssa. Paremminkin voisi kysyä, miksi tämä on esillä vasta nyt, ja tietysti jatkaa ajatusta, että mitä voitaisiin tehdä ammattiin opiskelevien tilanteen parantamiseksi.

Tässä yhteydessä täytyy mainita varmasti monelle poliitikolle mieleen jääneestä koulutuslupauskampanjasta ja niistä yhteiskuvista, joita sosiaalisessa mediassa on sen koommin levitelty, kun niitä kaikkia lupauksia ei sitten aivan pystyttykään täyttämään. Moni poliitikko ehkä miettii ensi vaalien alla, mihin kuviin lähtee mukaan ja mitä lupauksia tekee. Nyt kuitenkin, jos tämä esitys menee läpi tällaisenaan, itse saan menemään läpi 50 prosenttia antamistani koulutuslupauksista, joten asiaa siltäkin pohjalta lämpimästi kannatan.

16.27 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuolla käytävässä ministerille muistelin, että ensimmäisellä eduskuntakaudellani 2003—2007, kun ministerinä oli Liisa Hyssälä, me eri puolueitten edustajat otimme vastaan Samokin elikkä ammattikorkeakoulujen oppilaskuntien edustajia, jotka toivat tämän huolensa esille, että olisiko-han millään tavalla mahdollista saada nämä samat palvelut kuin YTHS:llä on yliopisto-opiskelijoille. Joten tässäkin näemme, että joskus vie muutamia vaalikausia, ennen kuin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2018 vp

asiat menevät kohdalleen. Tässä kyllä voi todellakin näille opiskelijajärjestöille antaa myöskin kiitosta siitä, että he eivät keskenänsä ole sitten lähteneet asioista kinaamaan vaan ovat yhteen suuntaan halunneet tätä asiaa viedä kaikkien opiskelijoiden parhaaksi.

Samalla olisin halunnut vielä ministeriltä varmistaa, kun en ihan tuohon ministerin puheenvuoron alkuun päässyt kuulemaan, että miten oli tämän lainsäädännön kohdalla, onko tämä erillään nyt tästä sote-ratkaisusta. Jos sote-ratkaisulle käy huonosti, miten tämän lainsäädännön kanssa sitten käy?

16.28 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin haluan kiittää erityisesti ministeriä ja hallitusta tästä hyvästä esityksestä. En usko, että täällä salissa kukaan tätä vastustaa, päinvastoin, tämä on äärimmäisen hyvä uudistus.

Tilanne on ollut absurdi ammattikorkeakoulun opiskelijoilla erityisesti niissä kaupungeissa, joissa on ollut sekä yliopisto että ammattikorkeakoulu: heillä ei ole ollut oikeutta käyttää näitä YTHS:n palveluita, ja kuntien järjestämät palvelut ovat olleet, mitä ovat.

Mutta tähän liittyen kiinnitän huomiota tässä esityksessä tehtyyn havaintoon ammatillista tutkintoa suorittavien opiskelijoiden asemasta uudistuksen jälkeen. Kuinka tämä muuttuu, ja jos ei muutu, niin onko tässä mahdollisesti sitten seuraava kehityspaikka?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat, olen vielä merkinnyt tässä vastauspuheenvuorot edustajille Vikman, Parviainen, Jarva ja Savio. Jos sopii, niin otetaan kaikki. Näillä mennään.

16.29 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yliopisto-opiskelijat ovat saaneet nauttia YTHS:n erinomaisista palveluista jo 50-luvulta lähtien. Nyt nämä palvelut laajennetaan myös ammattikorkeakouluopiskelijoille. Se on erinomaisen hyvä asia. Uudistuksella luodaan siis yhdenvertaiset palvelut ja kavennetaan hyvinvointi- ja terveyseroja.

Kiinnittäisin huomiota siihen, että ylioppilaskuntien pakkojäsenyyttä on usein perusteltu nimenomaan YTHS:n maksun keräämisellä. Käsittelyssämme olevan uudistuksen myötä perusteluja yliopisto-opiskelijoiden yhdistymisvapauden rajoittamiselle ei enää ole, joten kysyisinkin ministeriltä: onko hallituksen piirissä ollut pohdinnassa, kun tätä erinomaista lakiesitystä on tehty, että täytyisikö seuraavaksi pohtia sitä, että [Puhemies koputtaa] yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijat tuotaisiin nyt samalle viivalle [Puhemies koputtaa] myös yhdistymisvapauden osalta?

16.30 Ulla Parviainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn näihin kiitoksiin ja kehuihin, mitä täällä jo aiemmin on tullut. Tämä lakiesitys on erittäin hyvä jatkumo tällä kaudella tehtyihin parannuksiin, kuten perheellisten opiskelijoiden opintorahan korotukseen ja opiskelijoiden siirtoon yleisen asumistuen piiriin.

Tässä tämä laajenee, siis maantieteellisesti, myös sellaisille paikkakunnille, missä ei tällä hetkellä ole tätä palvelua. Ylioppilaskunnat halusivat laajentaa tätä myöskin erikoislääkäripalvelujen suuntaan, kuten gynekologin ja ihotautilääkärin palvelujen suuntaan. Arvoisa ministeri, harkittiinko tällaista laajennusta, ja onko tätä mahdollisesti jatkossa tulossa?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2018 vp

16.31 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On vaikea olla eri mieltä tämän esityksen ja salin kanssa siitä, että on erittäin hyvä esitys käsillä.

Kun tuossa jo aikaisemmin muisteltiin, mitä opiskelijavaikuttamisaikoina on tehty tälle alialle, niin vuodesta 2004 asti olemme tätä opiskelijakuntien ja ylioppilaskuntien kanssa tosiaan ajaneet. Vaasassa itse opiskelin ja silloin olin sosiaalipoliittisena vastaavana siellä ylioppilaskunnassa, ja jo silloin oli vahva yhteinen käsitys siitä, että ammattikorkeakoulupolijatkijatkin ansaitsevat saada YTHS:n palvelut jatkossa. On hyvä, että tämä saadaan nyt sitten keskustajohtoisen hallituksen aikana vihdoinkin toteutettua.

Olisin vielä arvoisalta ministeriltä kysynyt, että nyt kun on myös noussut esiin nuorten ja opiskelijoitten mielenterveyden tilanne — nykyään meillä on liian paljon ehkä ongelmia tällä puolella, lisääntyvässä määrin — niin minkälaiset ovat resurssit nykyään siihen, että myös YTHS:n puolella ja yleisesti voidaan nuorelle opiskelijalle tarjota näitä palveluita riittävällä tavalla.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat, myönnän vielä tässä debattivaiheessa puheenvuorot edustajille Savio, Laiho ja Päivi Räsänen ja sen jälkeen sitten ministerille 3 minuuttia haluamaltaan paikalta.

16.32 Sami Savio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn täällä aiemmin esitettyihin näkemyksiin siitä, että tämä lakiesitys itsessään on hyvin kannatettava. Kuten täällä on tuotu esille, opiskelijajärjestöt ovat toistuvasti jo vuosien ajan tuoneet esille toiveensa siitä, että ammattikorkeakouluopiskelijat tuotaisiin YTHS:n asiakkaisiksi, tasavertaisesti yliopisto-opiskelijoiden kanssa, ja nyt tämä esitys näyttää tosiaan toteutuvan — siitä kiitos hallitukselle.

Edustaja Essayah otti tässä edellä esiin kysymyksen siitä, onko tämä lakiesitys liitetty suoraan soteen. Itse tulkitSEN, että se ei suoraan siihen liity vaan kyse on erillisestä laista, mutta nythän kuitenkin nämä molemmat, sekä sote-esitys että tämä laki, on tarkoitus saattaa voimaan vuonna 2021, joten tietyllä tapaa ne ovat rinnakkaisia. Haluaisinkin nyt kysyä ministeriltä — ja kysynkin: Nyt on käyty kovasti spekulatioita, meneekö sote-esitys läpi vai kaatuuko se. [Puhemies koputtaa] Jos se kaatuu, niin aikaistetaanko tätä esitystä?

16.34 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Korkeakouluopiskelijat pääsevät viimeinkin samalle viivalle terveydenhuollon osalta riippumatta siitä, opiskelevatko he yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa. Tämä on erinomainen asia. Uudistus ka-ventaa terveyseroja näiden opiskelijoiden välillä ja parantaa myös palvelujen saatavuutta.

Suuri ongelma nykyään on nuorten ja opiskelijoiden kasvavat mielenterveysongelmat. Puuttumalla varhaisessa vaiheessa opiskelijoiden mielenterveysongelmiin voimme ehkäistä niiden pahenemista pitkittyviksi ja hankaliksi, ja tällä on sekä inhimillisesti että taloudellisesti merkittäviä vaikutuksia.

Uudistus vahvistaa YTHS:n tärkeää asemaa opiskelijoiden terveyden edistäjänä. YTHS:n ennalta ehkäisevät palvelut turvaavat opiskelijoiden opiskelukyvyn niin yhteisö-olisten kuin yksilöllisten palveluiden avulla. Olemme tästä asiasta varmasti kaikki samaa mieltä.

16.35 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan myös antaa lämpimät kiitokset ministerille ja hallitukselle tästä esityksestä, joka todellakin parantaa eri

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2018 vp

opiskelijoiden, korkeakouluopiskelijoiden, yhdenvertaisuutta. Mutta se huoli, mikä useissa lausunnoissa on noussut esiin — toivon, että ministeri sitä kommentoisi — on Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tuottamien palveluiden riittävä resursointi. Kun asiakasmäärät lisääntyvät, on oletettavaa, että myös ammattikorkeakouluopiskelijoiden osalta palvelujen kysyntä kasvaa verrattuna nykyiseen kuntien järjestämien palvelujen tilanteeseen, ja sen vuoksi kysyn, riittävätkö resurssit näiden tärkeiden palvelujen tuottamiseen.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja ministeri, 3 minuuttia.

16.36 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Hallituksen puolesta vastaanotan mielelläni ja suurella nöyryydellä kiitokset tästä valmistelusta, erityisesti siksi, että koen, että tämän lainsäädännön taustalla on laaja ja vahva parlamentaarinen tahto eduskunnasta. Kiitos siitä.

Nyt olemme ikään kuin toimeenpanon lähetyvillä. Laki pitää saada eduskunnasta hyväksyttyä, valiokunnan suuren työruuhkan keskeltä, ja sitten jätämme tilaa sekä Kelalle valmistautua järjestäjätehtävään että YTHS:lle palveluntuottajan rooliin, joka todella on laajeneva, niin kuin monessa puheenvuorossa on käynyt ilmi.

Yritän vastata kysymyksiinne parhaani mukaan aikataulun suomissa puitteissa.

Ylioppilaskuntien jäsenmaksu, joka täällä on nostettu esiin, automaatiomaksu ylioppilaskuntaan kuulumisesta, on erillinen YTHS-maksusta. On vain traditio kerätä ne yhtäaikaisesti, mutta niiden perusteet ovat erilaiset. Tässä lainsäädännössä ei oteta siis kantaa niin kutsuttuun ylioppilaskuntien automaatiojäsenyyteen. Se on opetus- ja kulttuuriministeriön asiaa, ja tässä yhteydessä säädämme nyt siis vain terveydenhuoltomaksuista. Niiden osalta kyseltiin myös maksujen tasoa tai riskiä maksujen nousulle. Vuosittainen talousarviotarkistuskohda on se, kun 23 prosenttia on opiskelijoiden osuus kustannuksista, että minkä suuruinen sen pohjalta on kunkin opiskelijan maksettava osuus, ja minusta tämä rahoitusmalli on omiaan myös kannustamaan YTHS:ää tuottamaan palvelut tehokkaasti ja järkevällä tavalla, niin että kustannukset eivät tuosta vuoden 21 oletetusta 77 eurosta merkittävästi nousisi.

Palveluiden kysynnästä edustaja Räsänen taisi esittää kysymyksen. Se on oikeutettu huoli, ja samalla ajattelen, että kuitenkin on parempi, että saamme avun useammalle opiskelijalle perustason palveluissa kuin esimerkiksi kuormittavammissa ja kalliimmissa erikoissairaanhoidon palveluissa, esimerkiksi mielenterveyskysymysten osalta. Muutoin erikoispalveluista, erityistason palveluista edustaja Parviainen tiedusteli. Kuten kaikkialla muuallakin terveydenhuollossa, me lähdemme myös opiskelijoiden osalta siitä, että esimerkiksi gynekologipalvelut ovat erityistason palveluita ja vastaavaa seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyvää terveydenhuollon palvelua voi saada myös perustason palveluiden osana. Eli asia oli esillä, ja siitä keskusteltiin, mutta palvelu haluttiin selkeästi osoittaa vastaavanlaiseksi ennaltaehkäisyn ja perustason painopisteeksi kuin muutkin sote-keskusten perustason palvelut kaikille kansalaisille.

Esiin on noussut myös toiseen asteeseen laajentaminen. Voi olla, että se on seuraava keskustelun aihe, ja esimerkiksi ministeriön virkamiehet ovat tuoneet tätä aktiivisesti esille. Se ei ollut pöydällä nyt, mutta on väistämätöntä, että toisen asteen opiskelijoiden osalta tästä keskustelua tullaan jatkamaan. Nyt lainsäädäntö ohjaa heidän opiskeluterveydenhuollon palvelunsa maakunnan järjestettäväksi, vastaavasti kuin muiden kansalaisten palvelut.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2018 vp

Ilahduin myös siitä, että keskustelussa ainakin edustaja Kari nosti esiin juuri tämän mielenterveyspalveluiden osuuden, joka korostuu valitettavallakin tavalla.

Viimmäksi, arvoisa puhemies, taisi olla edustaja Mäkelä, joka, vähän kärjekkäälläkin tavalla, nosti esiin hallituksen edustajien kasvokuvilla otetut poseeraukset koulutusleikkausten torjumisen nimissä ennen vaaleja. Yksi osuus oli sellainen esitys, jossa ainakin itse poseerasin: YTHS-palvelut laajennetaan koskemaan kaikkia ammattikorkeakouluopiskelijoita ja lisätään opiskelijoiden yhdenvertaisuutta. Ilokseni voin todeta, että tuo kuva ei mennyt hukkaan.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoiset edustajat, tämän asian käsittelyyn varattu puoli tuntia meni sekunnilleen. Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 16.40.

Keskustelua jatkettiin kello 16.56.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn 5. asiakohdan käsittelyä.

16.56 Sofia Vikman kok: Arvoisa puhemies! Yliopisto-opiskelijat ovat saaneet nauttia YTHS:n tarjoamista laadukkaista palveluista jo vuosikymmeniä, ja nyt YTHS:n erinomaiset palvelut laajennetaan koskemaan myös ammattikorkeakouluopiskelijoita. Uudistuksella luodaan yhdenvertaiset palvelut kaikille korkeakouluopiskelijoille ja parannetaan palveluiden saatavuutta sekä kavennetaan hyvinvointi- ja terveyseroja yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden kesken.

Uudistus on kauan odotettu ja kaivattu. Sen puolesta on tehty hyvin pitkään laajaa yhteistyötä, ja on erinomaista, että hallitus tämän asian vie nyt eduskunnan laajalla tuella maaliin. Omalta osaltani olen ollut tätä asiaa viemässä eteenpäin paitsi kansanedustajana myös opiskelijapolitiikassa jo lähemmäs vuosikymmen sitten, kun tämän asian puolesta on laajalla rintamalla jo silloin tehty töitä. Erinomaista, että asia etenee, ja se on oikein kannatettava.

Opiskelijoiden yhdenvertaisuus on tämän lakiesityksen kantava teema. Sen vuoksi haluan tässä yhteydessä nostaa esiin sen seikan, että ylioppilaskunnissa opiskelijoiden pakkojäsenyyttä ja pakkojäsenmaksua ylioppilaskunnalle on usein perusteltu nimenomaan YTHS-maksun keräämisellä pakkojäsenmaksun yhteydessä. Ammattikorkeakouluopiskelijoilla vastaavaa pakkoa liittyä omaan opiskelijakuntaansa ei ole ollut. Nyt käsittelyssämme olevan uudistuksen myötä perusteluja yliopisto-opiskelijoiden yhdistymisvapauden rajoittamiselle ei enää ole, järjestyvähän YTHS:n palvelut nyt ilman pakkojäsenyyttä ammattikorkeakouluopiskelijoillekin, siis kaikille pakollisen terveydenhoitomaksun kautta tulevaisuudessa, kun tämä esitys on hyväksytty. Näin ollen yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijat tuodaan yhdenvertaiseen asemaan terveydenhuoltopalveluiden osalta, samalle viivalle siis. Niinpä kysyn: olisiko syytä tuoda korkeakouluopiskelijat samalle vii-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2018 vp

valle ja yhdenvertaiseen asemaan myös yhdistymisvapauden osalta? Nimittäin totesihan ministerikin lakiesityksen esittelypuheenvuorossaan, että avainsana ”opiskelijoiden yhdenvertaisuus” on ollut siis tämän lakiesityksen perusteena. Eikö sen saman avainsanan, ”yhdenvertaisuus”, tule koskea opiskelijoita myös yhdistymisvapauden osalta nyt, kun poistuu tämä pakkojäsenyyden perusteena usein käytetty jäsenmaksu YTHS:ään? Se peruste siis poistuu, kun kaikille tulee pakollinen terveydenhoitomaksu, jonka kerääminen on täysin pakkojäsenyydestä riippumatonta.

Mutta vielä sanon sen lopuksi, että itse tämä lakiesitys, että YTHS:n palvelut laajenevat kaikille korkeakouluopiskelijoille, on aivan erinomainen ja kannatettava.

17.01 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Todella tällä lakiesityksellä ollaan nyt laajentamassa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön palveluita kattamaan myös ammattikorkeakouluopiskelijat. Tämähän nyt sitten toteutuessaan vuonna 21 poistaa sen epätasa-arvoisen tilanteen, mikä meillä on tässä vallinnut jo siitä asti, kun ammattikorkeakoululaitosta 90-luvulla pystytettiin, eli sen, että ammattikorkeakouluopiskelijat ovat olleet opiskelupaikkakunnan opiskeluterveydenhuollon piirissä ja vastaavasti yliopisto-opiskelijat Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön piirissä.

Tätä keskustelua on todella jo useampi kymmenen vuotta käyty, ja siinä ovat niin eri opiskelijasukupolvet kuin eri päättäjäsukupolvet pyrkineet löytämään ratkaisua, jolla tämä epätasa-arvo poistuu, joka sinänsä enitenhän näkyy nimenomaan palveluiden saatavuudessa ja laadussa. On hienoa, että viimein olemme nyt sitten ottamassa viimeisen askeleen, että myös tämä lainsäädäntö toteutuu.

Tässähän vuosina 2011—2014 järjestettiin kokeilu, jossa siis pilotoitiin sitä, millä tavalla nämä YTHS:n palvelut sitten soveltuvat ammattikorkeakouluopiskelijoille, ja siinä kokeilussa todettiin, että opiskelijat, kun näitä palveluita oli saatavilla, niitä myös mielellään käyttivät. Mutta siinä kokeilussa myös todettiin se, että mikäli tämä terveydenhuoltomaksu perustuu pelkästään vapaaehtoisuuteen, määrät jäävät aika pieniksi, joten on perusteltua, että myös ammattikorkeakouluopiskelijat osallistuvat YTHS:n kustannuksiin tämän pakollisen terveydenhuoltomaksun osalta.

Arvoisa puhemies! Mitä sitten tulee tulevaisuuteen, niin on varmaan niin kuin tässä lähete keskustelussa jo useampi kansanedustaja totesi, että tämä kysymys eri opiskelijayhteisöjen jäsenyydestä liittyen siis ylioppilaskuntien jäsenyyteen, joka on tällä hetkellä yliopisto-opiskelijoille pakollinen, suhteessa sitten ammattikorkeakouluopiskelijakuntien jäsenyyteen, joka on vapaaehtoinen, pitäisi myös tulevaisuudessa ratkaista. Tämä pakollinen terveydenhuoltomaksuhan pystytään keräämään myös ilman sitä, että se linkitetään tähän jäsenmaksuun. Päädyttiin sitten tilanteeseen, jossa tämä automaatiojäsenyys laajennetaan koskemaan ammattikorkeakouluopiskelijoita, tai sitten niin, että tämä vastaavasti otetaan pois yliopisto-opiskelijoilta, niin tämä olisi kuitenkin ihan perusteltua, koska tässäkin yhteydessä yhdenvertaisuus ei vielä toteudu. Siltä osin on varmaan syytä, että joko tämä hallitus tai seuraava hallitus pohtii, miten tästä mennään eteenpäin.

Mutta kaiken kaikkiaan, arvoisa puhemies, toivon, että eri uudistuksista, joita tässä on päällä, riippumatta tämä asia nyt viedään loppuun ja mahdollistetaan se, että ammattikorkeakouluopiskelijat pääsevät Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön palveluiden piiriin.

17.04 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Pakko sanoa, että jotain hyvää sote-rintamalta ja myös jotain hyvin yksimielistä ja myös jotain sellaista, jota on tutkittu ja joka on tun-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2018 vp

nustettu hyväksi ja sen jälkeen laitetaan täytäntöön, eli siinä mielessä esitys, jota varmasti kaikki täällä ilolla tervehtivät.

Ministeri esitteli tämän varsin perusteellisesti ja hyvin ja kuvasi niitä tilanteita, jotka liittyvät yhdenvertaisuuden näkökulmaan ja jotka liittyvät siihen, että voitaisiin ehkäistä tiettyjä terveydellisiä ongelmia ja voitaisiin ehkäistä myös terveyseroja. Silloin kun noita kokeiluja tehtiin Lappeenrannassa ja Seinäjoella, yksi mielenkiintoinen asia, joka sieltä nousi esiin, oli se, että ammattikorkeakoululaiset, silloin kun he olivat tämän järjestelmän piirissä, käyttivät enemmän terveyspalveluita kuin tiedekorkeakoulujen opiskelijat. Tämä tiettyllä tavalla indikoi sitä, että myös kustannuksissa tulee olemaan jonkun verran eroja, ja tämän taustalla varmasti oli se, että terveyserot, jotka liittyvät tiettyntyyppisiin sairauksiin, näiden kahden, erityyppisissä korkeakouluissa opiskelevien välillä olivat näkyvissä. Toivon, että kun tähän mekanismiin mennään, niin tällä hyvällä työllä, mitä YTHS:n puolella on tehty, saadaan myös kiinni niitä terveydellisiä eroja, joita ammattikorkeakoululaisiin nähden on ollut.

Tässä on puhuttu paljon yhdenvertaisuudesta ja esimerkiksi tästä pakkojäsenyydestä. Mielestäni ministeri vastasi siihen hyvin niin, että tuo pakkojäsenyys ei itse asiassa ole tämä terveysmaksu. Se ei liity siihen, vaan se on erillinen asia, ja kun se on erillinen asia, se pitäisi myös erillisesti ratkaista, koska ei ole perusteluja sille, että meillä on erilaiset käytännöt erilaisten korkeakouluopiskelijoiden välillä.

Toinen erillinen asia liittyy nimikkeisiin. Kun meillä valmistutaan joko ammatillisesti suuntautuneesta korkeakoulusta ylempään korkeakoulututkintoon tai sitten tiedekorkeakoulusta, niin siitä seuraa erilainen nimike. Ja tuo erilainen nimike työelämässä johtaa varsinkin työnantajat hiukan eri teille, eikä aina ymmärretä, että silloin kun se ylempi korkeakoulututkinto on suoritettu, se on itse asiassa samanarvoinen näiden kahden koulutusjärjestelmän välillä.

Ehkä vielä yksi asia, jonka tähän liittyen voisi sanoa: Ei ole muutenkaan perustetta sille, että meillä on hyvin erilaiset systeemit näissä kouluissa. Meillä on yliopistoja, jotka ovat ostaneet ammattikorkeakouluja, meillä on fuusioita ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen välillä, ja ylipäätään tämä yhdentyminen on ollut voimakasta. Sen vuoksi olisi perusteltua katsoa, että myös muu lainsäädäntö kohtelee opiskelijoita yhdenvertaisesti. Mutta en tarkoita tällä sitä, että ammattikorkeakoulu ja yliopistot pitäisi yhdistää, vaan ne kannattaa pitää erillensä, koska niillä on erilainen funktio ja erilainen ydinosaaminen.

17.07 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Yhdyn tähän edustaja Filatovin huomioon siitä, että varsinkin nyt, kun koulutuskentällä murros on yhä enenevässä määrin menossa siihen suuntaan, että meillä syntyy erilaisia konserneja, joiden osana on sekä yliopisto että ammattikorkeakoulu, olisi perin kummallista, mikäli saman konsernin sisällä opiskelijoita kohdeltaisiin hirveän eri tavoilla, joten tästäkin syystä olisi ihan järkevää, että näissä lainsäädännöissä nyt sitten viimeisetkin erot koskien opiskelijoita niin yliopistolain osalta kuin ammattikorkeakoululain osalta käydään erikseen läpi. Tätä tukee myös se, että koko ajan sivistyspolitiikassa ollaan menty siihen suuntaan, että ollaan mahdollistettu läheisempi yhteistyö korkeakoulujen välillä yli tämän perinteisen duaalimallirajan, ja se on kohtuullisen hyvä ratkaisu varsinkin sellaisessa maassa kuin Suomessa, jossa meillä on niukat resurssit, kun me yritämme aina kuitenkin niillä resursseilla saada parasta mahdollista aikaiseksi. Tästäkin syystä erilainen lakien läpikäynti siltä osin, millä eri tavoilla ne kohtelevat opiskelijoita, on ihan perusteltua. Toivottavasti tähän vielä jonain päivänä päästään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2018 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja sivistysvaliokunnan on annettava lausunto.